

อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร มรดกวัฒนธรรม

นำเสนอเมื่อ : 3 ม.ค. 2552

ก่อนเที่ยว

อาทิตย์ สุวรรณโชติ

กำแพงเพชร เป็นเมืองผ่านในเส้นทางขึ้นสู่ภาคเหนือตอนบน หลายคนขับรถผ่านไปไม่คิดจะแวะเข้าเมืองกำแพง ทั้งที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ และสมบูรณสวยงามที่สุดแห่งหนึ่งของไทย นั่นคือโบราณสถานอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร

โบราณสถานอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร
นับเป็นงานสถาปัตยกรรมที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นแห่งหนึ่งของเมืองไทย มีหลักฐานว่าจะสร้างขึ้นในสมัยพระมหาธรรมราชาลิไท แห่งอาณาจักรสุโขทัย รวมสมัยกับอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยและอุทยานศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

กรมศิลปากรได้ดำเนินการเปิดอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรอย่างเป็นทางการเมื่อวันพฤหัสบดีที่ 18 เมษายน พ.ศ.2534 โดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เสด็จฯ เป็นประธาน

อุทยานประวัติศาสตร์แห่งกำแพงเพชร เป็นงานสถาปัตยกรรมที่มีเอกลักษณ์ ทั้งในด้านการใช้ศิลปะเป็นวัสดุก่อสร้าง รูปแบบทางศิลปกรรมเป็นของแท้ดั้งเดิมที่แสดงถึงฝีมือและความเชื่อของบรรพชนในอดีต ตลอดจนโบราณสถานรวมกลุ่มหนาแน่นในบริเวณป่าธรรมชาติ ซึ่งยังคงบรรยากาศพุทธสถานเขตอร์ญวาสีดังเช่นในอดีต

ทั้งนี้ มีโครงการอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร ซึ่งมุ่งเน้นการอนุรักษ์และพัฒนากลุ่มโบราณสถานทั้งภายในเมืองเนื้อที่ 503 ไร่และเขตอร์ญวาสี เนื้อที่ 1,611 ไร่ เพื่อป้องกันมิให้ถูกทำลายหรือทำให้เสื่อมค่า พัฒนาโบราณสถานและบริเวณเพื่อให้เป็นแหล่งมรดกทางศิลปวัฒนธรรม เกิดความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์ของชาติ

มิใช่เพียงความภูมิใจของคนไทยเท่านั้น คณะกรรมการมรดกโลก
แห่งอนุสัญญาคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติของโลก
ยังได้ประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานของจังหวัดกำแพงเพชร เป็นแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม
ในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลก ที่เมืองคาร์เธจ ประเทศตูนิเซีย เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ.2534
นับเป็นมรดกโลกตามบัญชีในลำดับที่ 574 ร่วมกับอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยและอุทยานศรีสัชชาลัย
จังหวัดสุโขทัย

เป็นการขึ้นบัญชีเป็นมรดกโลก ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการพิจารณามรดกโลกวางไว้คือ ข้อ 1
ในฐานะที่เป็นตัวแทนที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์ด้านศิลปกรรมที่มีความงดงามและเป็นผลงานชิ้นเอกที่ไ
ด้รับการสร้างสรรค์จากอัจฉริยภาพด้านศิลปะอย่างแท้จริง ข้อ 3
เป็นตัวแทนที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์ด้านที่หาได้ยากยิ่ง
หรือเป็นหลักฐานแสดงขนบธรรมเนียมประเพณีหรืออารยธรรมที่ยังหลงเหลืออยู่ หรือสูญหายไปแล้ว

มรดกโลกที่ได้รับกันส่วนใหญ่จะได้ผ่านหลักเกณฑ์เพียงข้อเดียวเท่านั้น
แต่อุทยานประวัติศาสตร์มรดกโลกของกำแพงเพชร ผ่านหลักเกณฑ์ถึง 2 ข้อจากทั้งหมด 6 ข้อ ซึ่งทั่วโลกมีเพียง
20 กว่าแห่งเท่านั้นที่ผ่านหลักเกณฑ์ถึง 2 ข้อ

โบราณสถานของเมืองกำแพงเพชร เกือบทั้งหมดเป็นศาสนสถานในพุทธศาสนา
ลัทธิเถรวาทแบบลังกาวงศ์ มีอายุไม่เก่าไปกว่าพุทธศตวรรษที่ 19 หรือสมัยพระมหาธรรมราชาลิไท
พุทธศาสนาในสมัยนั้นมีพระสงฆ์ 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายคามวาสีหรือวัดที่อยู่ในเมือง
และอรัญวาสีหรือฝ่ายที่อยู่นอกเมืองไม่น้อยกว่า 40 วัด

สิ่งปลูกสร้างทุกอย่าง เช่น ทัฬหีเจดีย์ วิหาร พระพุทธรูป กำแพง เสาอาคาร กุฏิ
แม้กระทั่งถนนหรือสวม ล้วนแล้วแต่ใช้ศิลาแลงทั้งหมด
ซึ่งถือว่าเป็นโบราณสถานเพียงแห่งเดียวในประเทศไทยและอาจจะแห่งเดียวในโลก ที่ใช้ศิลาแลงมาก่อสร้าง
เป็นเอกลักษณ์หาจากที่อื่นไม่ได้
และจังหวัดกำแพงเพชรเป็นจังหวัดเดียวที่ใช้เอกลักษณ์ของโบราณสถานมาตั้งเป็นชื่อจังหวัดนั้นคือ กำแพงเพชร

ชื่อเดิมของกำแพงเพชร คือเมืองชากังราว คำว่าชากังราวเป็นภาษามอญ แปลตรงตัวว่ากำแพงเพชร
เพราะกำแพงเมืองมีความแข็งแรงเหมือนเพชรนั่นเอง ปัจจุบันกำแพงเมืองที่หลงเหลืออยู่ในประเทศไทยจำนวน 70
เมือง กำแพงเมืองของจังหวัดกำแพงเพชรเป็นกำแพงเมืองที่สวยงามที่สุด สมบูรณ์ที่สุดหนึ่งเดียวของเมืองไทย

หากกลับจากภาคเหนือ หากมีเวลาลองแวะเข้ากำแพงเพชรเที่ยวชมเมืองโบราณ
อาจจะรู้สึกเสียดายที่ไม่ได้มาก่อนหน้านี้ก็ได้